

Med hjerte for Buskerud

Regional planstrategi for Buskerud 2024-2027 -
høringsutkast



Innhold

Ny kurs for Buskerud	3
1. Regional planlegging som verktøy for utvikling	4
Regional samfunnsutvikling.....	4
Et bærekraftig Buskerud.....	4
2. Buskerud i korte trekk	5
Befolkningsutvikling	5
Leve i Buskerud.....	5
Skape i Buskerud	6
Naturen i Buskerud.....	7
Prioriterte regionale samfunnsutfordringer.....	7
3. Politiske utviklingsmål og regionale samfunnsoppdrag	8
Mer innenforskap	9
Omstilling.....	11
Natur- og kulturverdier	13
4. Samarbeid for å nå mål	15
Regional planlegging i valgperioden.....	16
Buskerudplanen – regional plan for hele Buskerud	17
Planer som skal utarbeides i valgperioden.....	18

Ny kurs for Buskerud

Buskerud skal være en region for å skape gode liv for alle innbyggere. Vi skal, sammen med kommunene, bygge en region hvor det er godt å leve, bo, komme på besøk og jobbe. Skal vi oppnå målet om livskraftige samfunn med utviklingsoptimisme i hele fylket, er vi avhengige av samarbeid med bla. kommuner, næringsliv, utdanningsinstitusjoner og frivilligheten for å nå felles mål. Dette er ekstra viktig i en tid hvor de økonomiske rammebetingelsene er trange.

Buskerudkonferansen 2024, og oppfølgingen av den, har definert felles utfordringsområder. For det første mer innenforskap. Vi trenger flere hender. For det andre større satsing på teknologi, verdiskapning og infrastruktur. Sist, men ikke minst, økt prioritering av klima, miljø og beredskap.

Fylket er mangfoldig og har kommuner med ulike forutsetninger og fortrinn. Hva som er gode og riktige løsninger, varierer. Hallingdal, Kongsbergregionen, Ringerike og Drammensregionen har alle særegne styrker og muligheter som vi gjennom vårt arbeid må forsterke og bruke for å skape positiv utvikling.

Flere oppgaver som må løses, krever at vi ser ulike aktørers innsats i sammenheng for å få et best mulig resultat. Ved å stå sammen og samarbeide, kan vi få til mer enn hva hver og en av oss klarer alene. Vi må få flere unge til å fullføre opplæring og utdanning, og gi flere mulighet til å bidra inn i arbeidsliv og sitt lokalsamfunn. Det vil kreve engasjement og deltakelse fra mange ulike aktører. Hvordan vi videreutvikler gode offentlige tjenester med begrensede ressurser, og samtidig styrker næringslivet i en tid med usikkerhet og mangel på arbeidskraft - krever nye løsninger. Gjennom dialog og utveksling av erfaringer og ideer, skal vi finne og sette i verk effektive kunnskapsbaserte løsninger for å møte Buskeruds fremtidige utfordringer.

Buskerud fylkeskommune skal være en pådriver for regional utviklingsoptimisme og arbeide for at vi får det best mulige utgangspunkt for utviklingen av Buskerud. Som regional samfunnsutvikler skal vi bidra til forutsigbare rammer og støtte kommuner, frivillige og næringsliv slik at de kan bidra til våre felles mål om en sterk og livskraftig region.

Regional planstrategi skal være et felles veikart for å peke på hva vi ønsker å få til i Buskerud i årene som kommer innenfor viktige og utvalgte områder. Skal vi nå målene, er det nødvendig å gjøre prioriteringer, og vi må ta hensyn til at vi har begrensede ressurser. Den regionale planstrategien er et resultat av konkrete innspill fra kommuner og samarbeidspartnere i fylket. De fortjener takk for verdifulle innspill.

Drammen 07.05.2024
Tore Opdal Hansen
fylkesordfører

1. Regional planlegging som verktøy for utvikling

Regional planstrategi er et overordnet strategisk styringsdokument for hele Buskerud, og skal være vårt felles veikart for positiv samfunnsutvikling. Den inneholder de viktigste utfordringene og mulighetene vi i Buskerud står overfor, regionens strategiske mål og hvilke regionale planer vi ønsker å prioritere i valgperioden.

Regional planstrategi utarbeides av fylkeskommunen, og følges opp sammen med kommuner og andre viktige samfunnsaktører til det beste for innbyggere og lokalsamfunn i hele fylket.

Regional samfunnsutvikling

Fylkeskommunen skal gjennom regional planlegging samordne oppgaver og interesser i regionen, sette aktuelle problemstillinger på dagsordenen, og støtte opp under utviklingen i kommunene. Som regional samfunnsutvikler skal fylkeskommunen se nasjonale forventninger i sammenheng med lokale forhold. Statlige organer, fylkeskommunen og kommunene skal legge den regionale planstrategien til grunn for det videre planarbeidet i regionen.

Gjennom nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging legger regjeringen føringer for hvordan planprosesser skal gjennomføres, og hvordan regional planlegging skal bidra til å nå nasjonale mål. Regjeringen legger vekt på at regional planlegging skal fremme bærekraftig utvikling, og sikre samordning og samarbeid i planleggingen. Regjeringen forventer at regional planlegging bidrar til trygge og inkluderende samfunn som sikrer velferd og bærekraftig verdiskaping.

Helhetlig utvikling innebærer å samordne ulike behov, interesser og virkemidler. Fylket er mangfoldig, med ulike forutsetninger, utfordringer og muligheter. Samtidig står samfunnet overfor regionalt viktige utfordringer som gjør felles mål og regionale grep nødvendige.

Fylkeskommunen skal:

- Samordne interessepolitiske hensyn i et felles løft for utvikling i vår region
- Avveie ulike hensyn i viktige regionale spørsmål
- Være en konstruktiv part i å løse viktige og komplekse regionale samfunnsutfordringer sammen med kommuner og andre samarbeidsparter
- Være til nytte for kommunene gjennom veiledning og støtte

Et bærekraftig Buskerud

Bærekraftsmålene danner ramme og setter premiss for utviklingen av samfunnet i Norge og i Buskerud. Det handler om å ta vare på naturen, styrke lokalsamfunnene og legge til rette for en sunn og rettferdig fremtid for alle. Vi må dekke dagens samfunnsbehov uten at vi ødelegger for de som kommer etter oss.

For å løse samfunnsflokene vi står overfor er vi avhengig av å se de ulike utfordringer og mulighetene i sammenheng med hverandre. De mest effektive løsningene på sammenvevde utfordringer finnes gjennom tverrfaglige løsninger og helhetlig blikk. Vi skal legge de tre dimensjonene for bærekraft til grunn: økonomisk bærekraft, sosial bærekraft og miljømessig bærekraft. På den måten kan vi bruke bærekraftsmålene som et verktøy til å ta gode og kunnskapsbaserte beslutninger som balanserer sosiale, økonomiske og miljømessige hensyn.

Det viktigste grepet vil være å sørge for bedre samarbeid, jf. FNs bærekraftsmål 17 som er en forutsetning for å nå alle de andre bærekraftsmålene. Bedre samarbeid i praksis kommer av bedre forståelse for hverandres ståsted og utfordringer. Fylkeskommunen skal legge til rette for møtearenaer, nettverk og partnerskap mellom sektorer, fagområder og myndighetsnivå, slik at vi i felleskap sikrer god ressursforvaltning og utjevning av sosiale ulikheter.



2. Buskerud i korte trekk

For å gjøre grep som sikrer en positiv regional utvikling i Buskerud må vi ta beslutninger basert på et omforent og oppdatert kunnskapsgrunnlag som gir en felles forståelse om hva som er de viktigste utfordringene i fylket. Ved å bruke statistikk, utredninger, analyser og erfaringsbasert innsikt legger vi et helhetlig kunnskapsgrunnlag til grunn.

Nedenfor følger et kortfattet innblikk i Buskerud basert på utfordrings- og mulighetsbildet utarbeidet for regional planstrategi, *Buskerud i korte trekk*. Det legger vekt på sentrale trekk ved befolkningsutviklingen, hvordan det står til med livet til innbyggerne i fylket, utfordringer og muligheter for verdiskaping, og utviklingstrekk innen klima, miljø og samfunnsikkerhet.

Vi skal ha god innsikt i hvordan vi *lever i Buskerud, skaper i Buskerud, og forvalter naturverdier og vår kulturarv i Buskerud*.

Befolkningsutvikling

Buskerud har rundt 270 000 innbyggere, og har hatt en moderat økning i innbyggere de siste årene. I løpet av de siste 20 årene har fylket hatt en befolkningsvekst på 21 prosent, så vidt lavere enn veksten for Norge på 21,3 prosent. Framskrivinger viser fødselsunderskudd fra rundt 2031, men befolkningen vil fortsette å øke frem mot 2050 grunnet innvandring og tilflytting.

I Buskerud vil det bli flere eldre, og færre i arbeidsfør alder. I perioden frem mot 2050 vil andel innbyggere over 80 år øke fra 4,8 prosent til 10,6 prosent. For hver ekstra person Buskerud får under 20 år i 2050, kommer det samtidig 281 nye personer over 67 år. Befolkningsutviklingen vil blant annet påvirke behov for velferd, mobilitet, utdanning og boliger. Fremst av alt påvirker det tilgang på arbeidskraft, og styrker vårt behov for å sikre at flere i arbeidsfør alder bidrar med sine ressurser.

Leve i Buskerud

Befolkningen i Buskerud sin helse og livskvalitet er generelt god, og hele 82 prosent rapporterer at de er godt eller middels godt fornøyd med livet. Gjennomføring av skole, deltakelse i arbeidsliv og tilgang på gode nærmiljø er sentrale faktorer for at innbyggere opplever god helse og livskvalitet, trygghet og tilhørighet til samfunnet i Buskerud.

En sentral utfordring er at vi ser sosiale forskjeller i både helse, livskvalitet og leveårsrelaterte utfordringer som dårlig økonomi og arbeidsledighet. Eksempelvis forventes innbyggerne i Buskerud med universitet- eller høyskoleutdanning å leve 6,4 år lengere enn de som har grunnskole som høyest fullført utdanning. Sosiale forskjeller går ofte i arv. Barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt har større sannsynlighet for å selv havne i lavinntekt. Tidlig innsats, allerede fra

barnehagealder, viser seg derfor å være avgjørende for å utjevne sosial ulikhet og motvirke utenforskap gjennom livet.

Andel personer i utenforskap fra arbeid og utdanning i Buskerud var i 2022 på 20,2 prosent. Dette er noe høyere enn i landet ellers. Unge som står utenfor arbeid, utdanning og aktivitet over lengre tid er en særlig stor utfordring. I Buskerud er andelen unge mellom 15-29 år som står utenfor arbeid, utdanning og aktivitet i mer enn to år 5,5 prosent. Dersom unge ikke fullfører videregående skole, ikke har tidligere arbeidserfaring, kommer fra familier med lav sosioøkonomisk status eller har innvandrerbakgrunn øker risikoen for å havne utenfor betraktelig. Vi ser at nesten halvparten av arbeidsledige ikke har fullført videregående opplæring, og at arbeidsledighetsforskjellen mellom de med eller uten videregående opplæring øker.

I Buskerud var fullføringsandelen i videregående opplæring for skoleåret 2022-2023 85,2 prosent, og ligger nå over det nasjonale snittet for fullført og bestått.

Skape i Buskerud

Befolkningsutviklingen gjør oss avhengig av å øke deltakelsen i arbeidslivet, og øke produktiviteten i både privat og offentlig sektor skal vi opprettholde verdiskaping og velferd. Høyere sysselsetting krever at godt samsvar mellom kompetansen til arbeidsstyrken og behovene i arbeidslivet, både i dag og i fremtiden. Framskrivninger viser fortsatt mangel på arbeidskraft, spesielt innen helse- og omsorgsfag og innen flere yrkesfag. Det er størst mangel på sykepleiere, helsefagarbeidere og andre helseyrker. NHO sitt kompetansebarometer viser at 6 av 10 bedrifter i Buskerud har et udekket kompetansebehov, særlig innen IKT og yrkesfag.

Utdanningsnivået i Buskerud blir gradvis bedre. Siden år 2000 har andelen sysselsatt i Buskerud med minst tre år høyere utdanning økt fra 23 til 37 prosent. Fullføringsgraden i videregående opplæring viser en positiv tendens og var 85,2 prosent i 2023. Det er også økende interesse for å søke seg til yrkesfaglige studieretninger, noe som er positivt ut fra det næringslivet etterspør.

I Buskerud er 67,6 prosent av arbeidsstyrken sysselsatt, noe som er litt lavere enn landet ellers. Sysselsettingen er høyest i Hallingdal, og lavest i Ringeriksregionen. Framskrivninger viser et relativt stabilt antall arbeidsplasser frem mot 2050. Skal det bli vekst i antall arbeidsplasser må regionen styrke attraktiviteten for bosetting og næringsetablering.

Hovedutfordringen for fylket er likevel først og fremst mangel på kompetent arbeidskraft, ikke mangel på arbeidsplasser. Innvandrere og andre grupper i befolkningen som er noe underrepresentert i arbeidslivet i dag kan derfor være en stor ressurs fremover. Det krever god tilrettelegging slik at de gruppene kommer gjennom relevante utdannings- og opplæringsløp og ut i jobb.

Verdiskapingen per ansatt er noe under landsgjennomsnittet. Næringslivet varierer veldig mye mellom de ulike kommuneregionene. Samlet jobber mange innenfor bygg og anlegg, industri, handel og reiseliv. Næringsstrukturen har ikke vært gunstig for vekst de siste årene, da flere av næringene som er store i fylket enten har opplevd nedgang i antall ansatte, eller lav vekst i verdiskaping.

Det er likevel store muligheten for økt verdiskaping, både innen teknologi, reiseliv og spesielt i sammenheng med det grønne skiftet. Skal grønne næringer utvikles trengs det tilgang til fornybar energi. Selv om Buskerud har stort kraftoverskudd, går landsdelen som helhet mot kraftunderskudd rundt 2028, så tilgang på kraft vil bli en utfordring. På kort sikt er det behov for å styrke regionalt og lokalt strømnnett for å utnytte mulighetene som finnes i det grønne skiftet.

Naturen i Buskerud

Endret klima og nedbygging av naturområder er av de største utfordringene globalt, og gjør seg gjeldende også i Buskerud. Klimaendringer og naturkrisen henger tett sammen.

Klimagassutslippene i Buskerud har blitt redusert med 17,3 prosent i perioden mellom 2009 og 2022, noe som er større kutt enn landet som helhet. De største utslippene i fylket kommer fra veitrafikk og jordbruk, og vi har spesielt gode muligheter til å fortsette å redusere utslipp innen transport. Andel som går, sykler og bruker kollektiv øker, og bruk av personbil har gått ned med 3 prosent siden 2019.

Tilgang på fornybar energi er en forutsetning for klimaomstilling. Buskerud har økt forbruket av elektrisk kraft siste årene for å erstatte oljeprodukter, og etterspørsel etter fornybar energi øker innen transport og næringsliv. Buskerud har et betydelig kraftoverskudd, men prognoser viser at Sør-Norge som helhet går mot kraftunderskudd rundt 2028. Begrensninger i lokalt og regionalt strømnnett er allerede en barriere for utvikling i deler av fylket, og kan utsette eller stoppe viktige grønne prosjekter.

Endret klima gir flere uønskede hendelser som truer infrastrukturen og lokalsamfunnene i Buskerud, og antall skadehendelser forventes å øke i årene fremover. I løpet av den siste tiårsperioden er det registrert dobbelt så mange skadehendelser grunnet storm, flom og skred som på 1980-tallet. Utviklingen stiller nye krav til samfunnsikkerhet, planlegging og beredskap, og medfører store økonomiske kostnader for samfunnet.

Landbruket er i tillegg til å være en viktig næring, sentralt for matsikkerheten. I Buskerud er 3,7 prosent av arealer dyrka mark, og omtrent halvparten er av svært god kvalitet. Jord av god kvalitet finnes i hovedsak i sør i fylket med størst utbyggingspress.

Nedbygging av naturområder utgjør en trussel for biologisk mangfold, naturressurser og forringer flere viktige natur- og friluftslivsområder. Nesten 800 arter og 11 naturtyper står i fare for å gå tapt i fylket, og 6 av 10 på landsbasis mener det bygges ned for mye natur. Siden 2016 har svært lite nytt arealbeslag i fylket gått til boligområder, mens 3,1 km² natur har blitt omgjort til fritidsbebyggelse. Nedbygging av naturen skjer gradvis og bit for bit, noe som gjør det utfordrende å se konsekvensen som summen av alle inngrepene medfører. Vi trenger derfor mer lokal og regional kunnskap om hvordan jordbruk, landskap, kulturminner, infrastruktur og annet bebyggt areal blir påvirket av endret klima.

Ressurser fra naturen er knapphetsgoder som er avgjørende for livskvalitet, næringsliv, beredskap og regionens attraktivitet. Skal vi forvalte de verdiene på en mest mulig bærekraftig måte trenger vi bedre kartlegging av naturverdiene, og mer stedstilpasset kunnskap om konsekvenser av et klima i endring.

Prioriterte regionale samfunnsutfordringer

Kunnskapsgrunnlag og innspill fra ulike aktører i samfunnet viser at vi står overfor noen store, sammensatte samfunnsutfordringer. Ved å legge utfordringsbildet og innspillene i denne prosessen til grunn, peker følgende regionale samfunnsutfordringer som særlig viktig at vi håndterer i årene fremover:

- **Utenforskap**
- **Stort omstillingsbehov**
- **Knapphet på ressurser**

Utfordringene henger i stor grad sammen, og lokal innsikt og oppdatert kunnskap er nødvendig for å balansere ulike hensyn. For å lykkes med å løse disse utfordringene, må vi se sammenhengen mellom ulike aktørers kunnskap, ressurser og ansvar.

Tiden fremover vil preges av at vi har færre ressurser til rådighet til å løse offentlige oppgaver, skape verdier og utvikle levedyktige og attraktive steder. Klimaomstilling og flere trusler mot samfunnssikkerheten vil gi utfordringer, mens digitalisering og ny teknologi vil gi store muligheter.

Vi må utnytte mulighetene i det grønne skiftet, styrke klimaomstilling og beredskap. En del av omstillingen er også mer samfunnsnyttig forvaltning av våre natur- og kulturverdier slik at de kan være goder og ressurser også for fremtidige generasjoner.

Strammere økonomiske rammer og færre i arbeidsfør alder gjør at vi må ta vare på de folka vi har. Innbyggerne er Buskeruds viktigste ressurs, men mange av oss deltar ikke aktivt i samfunnet. Konsekvensen er dårligere helse og livskvalitet, mindre mangfoldige lokalsamfunn og færre til å løse mange viktige oppgaver i arbeidslivet.

3. Politiske utviklingsmål og regionale samfunnsoppdrag

Ved å vektlegge noen viktige samfunnsutfordringer kan vi prioritere ressurser og innsats på en mer effektiv måte. For å løse utfordringene skal vi i Buskerud mobilisere vår innsats rundt tre politiske utviklingsmål. Innen hvert av de tre politiske utviklingsmålene skal vi jobbe målrettet med regionale samfunnsoppdrag.

En slik tilnærming gjør at vi beskriver et ønsket fremtidsbilde for Buskerud – og peker på behov for endring, og endringens retning og omfang.

- **Prioriterte regionale samfunnsutfordringer** er særlig viktige utfordringer å løse i årene fremover.
- **De politiske utviklingsmålene** skal være våre felles, visjonære og ambisiøse mål for utviklingen i Buskerud på lengre sikt. De skal svare på de prioriterte samfunnsutfordringene, og skal være overordnet rettesnor for prioriteringer og bestemmelser innen regional utvikling.
- **Regionale samfunnsoppdrag** skal konkretisere utviklingsmålene. De skal mobilisere og engasjere kommuner, fylkeskommunen og andre samfunnsaktører til å jobbe sammen om konkrete løsninger på viktige regionale samfunnsutfordringer.
 - **Følge utvikling:** For hvert samfunnsoppdrag listes opp et utvalg av kriterier vi skal følge opp for å evaluere arbeidet med oppdraget. Hva vi måler etter vil alltid være i utvikling, og de kriteriene vi viser til er ikke utfyllende punkter for oppfølging.





Mer innenforskap

Mange i Buskerud opplever utenforskap. Utenforskap medfører redusert livskvalitet og helse, og gjør at mange som kunne vært i jobb står utenfor arbeidsliv eller annen meningsfylt aktivitet. Vi ser stadig større sosiale ulikheter i samfunnet, og at ulikhet går i arv. Manglende deltakelse blant unge er en særlig stor utfordring, også i Buskerud. Årsakene til utenforskap er ofte sammensatte, og det er behov for innsats innen flere arenaer for å motvirke utviklingen.

Innbyggerne er vår viktigste ressurs. Deltakelse i samfunnet skaper tilhørighet, styrker tillit og fremmer mangfold. For å bekjempe ungt utenforskap må vi forstå årsakene og hvordan ulike risikofaktorer henger sammen, og jobbe med styrket «innenforskap» fra ung alder. Utdanning, arbeid, styrket innsats med integrering og inkludering av andre utsatte grupper skal gjøre våre lokalsamfunn mer inkluderende og trygge.

Politisk utviklingsmål:

Buskerud er et inkluderende samfunn der alle deltar og bidrar aktivt

Regionale samfunnsoppdrag:



Alle fullfører grunnskole og videregående opplæring

Vi skal ha et opplærings- og utdanningssystem som sikrer at flere opplever mestring, og gjennomfører et skoleløp som gir forutsetninger for å delta i arbeidsliv, sivilsamfunn og demokratiske prosesser. Fullføring av videregående viser seg å være svært viktig for deltakelse i samfunnet, og vi må se på ulike alternativer opplæringsløp for å få flere til å fullføre. Vi trenger å bygge en sterkere kultur for læring, og skape positive holdninger til utdanning og kompetanse. Det vil kreve helhetlig og koordinert innsats fra tidlig i barneårene mellom de ulike delene av utdanningsløpet.

Utviklingen følges blant annet ved å se på:

- Fullføringsgrad videregående opplæring
- Antall i lære/lærlingplasser
- Trivsel i skolen
- Antall unge utenfor utdanning, opplæring eller arbeid



Alle deltar i arbeidsliv eller annen meningsfylt aktivitet

Arbeid gir inntekt, trygghet og mulighet til å leve gode liv. Deltakelse i arbeidslivet motvirker levekårsforskjeller, bidrar til å forebygge og bekjempe fattigdom, og har stor betydning for sosial inkludering. Gjennom tiltak for å sikre arbeidslivet nødvendig kompetanse i dag og i fremtiden legger vi til rette for flere inn i relevant arbeid og dermed økt samlet verdiskaping.

Utviklingen følges blant annet ved å se på:

- Sysselsettingsgrad, totalt og blant ulike grupper i samfunnet
- Mottakere av uføretrygd
- Personer utenfor arbeid, arbeidstrening og tilrettelagt arbeid
- Husholdninger med vedvarende lavinntekt



Alle bor i trygge og inkluderende lokalsamfunn

Inkluderende lokalsamfunn med god tilgjengelighet til viktige tjenester, sosiale møteplasser og fritidsaktiviteter fremmer trivsel og styrker samfunnsdeltakelse. Bedre inkludering og integrering i alle våre lokalsamfunn krever helhetlig innsats og kombinasjon av ulike tiltak. Vi trenger økt bevissthet om mangfoldets verdier og fordeler som følger et mer inkluderende samfunn. Det er behov for mer kunnskap om hvordan vi kan legge til rette for at eldre, innvandrere og personer med funksjonsvariasjoner kan bidra med sine ressurser på egne premisser.

Utviklingen følges blant annet ved å se på:

- Livskvalitet
- Trivsel og trygghet i nærmiljøet
- Deltakelse i frivillighet og andre aktiviteter
- Deltakelse på kulturaktiviteter
- Tilgjengelighet til kulturtilbud, servicefunksjoner og fritidsaktiviteter



Omstilling

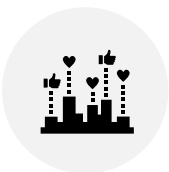
Klimaendringer, en usikker geopolitisk sikkerhetssituasjon, befolkningsendringer og mangel på kompetanse og arbeidskraft gjør at vi har et stort omstillingsbehov i hele samfunnet. Omstilling gir samtidig muligheter til ny verdiskaping og utvikling av bedre tjenester. Hvordan vi håndterer de store endringene vil være avgjørende for å sikre trygge liv og forutsigbare rammer for lokal og regional utvikling.

Innbyggere med nødvendig kompetanse, bedre infrastruktur, tverrfaglig samarbeid og helhetlig koordinering av ressurser, og at vi tar samfunnsikkerheten på alvor i alt vi gjør vil bedre våre forutsetninger til å ruste oss for fremtiden.

Politisk utviklingsmål:

Buskerud lykkes med omstilling og verdiskaping

Regionale samfunnsoppdrag:



Offentlige tjenester som løser innbyggernes behov

Færre hender og hoder skal gi gode og trygge tjenester en befolkning med stadig flere eldre. Det er behov å ta i bruk ny teknologi, mer samarbeid og styrket kultur for deling av erfaring og kunnskap. Gode liv for innbyggerne er avhengig av at det offentlige leverer kvalitet og verdi for brukerne, selv med begrensede ressurser. Det offentlige leverer flere lovpålagte tjenester med sterke individrettigheter, og for kommunene blir det stadig mer krevende å balansere knappe ressurser opp mot reguleringer fra nasjonale myndigheter.

Utviklingen følges blant annet ved å se på:

- Netto driftsutgifter til offentlige tjenester i forhold til sammenlignbare regioner
- Offentlige utgifter per innbygger
- Kompetansenivå til ansatte i offentlig tjenesteproduksjon

- Bruk og brukertilfredshet av digitale innbyggertjenester og velferdsteknologi
- Universell utforming i bygg, infrastruktur og mobilitetsløsninger



Omstillingsdyktig næringsliv med høy produktivitet

For å øke produktiviteten og dra nytte av det grønne skiftet, trenger vi tilstrekkelig kompetent arbeidskraft. Dette krever blant annet mer praktisk og virkelighetsnær opplæring for bedre forståelse av arbeidslivet. Ved å videreutvikle fleksible ordninger for kompetanseheving kan arbeidsstyrken tilegne seg kunnskap og ferdigheter i tråd med skiftende behov. Mer verdiskaping krever også bedre digital og fysisk infrastruktur, og tilstrekkelig tilgang på fornybar energi.

Utviklingen følges blant annet ved å se på:

- Verdiskaping og produktivitet i næringslivet
- Sysselsettingsgrad
- Andel bedrifter som oppgir mangel på kompetanse
- Næringsaktørers tilgang til fornybar energi
- Fiberdekning



Samfunnssikker region med evne til å håndtere kriser

Et attraktivt Buskerud som er rustet for fremtiden krever styrket arbeid med samfunnssikkerhet, forebygging og beredskap. Vi står overfor konsekvensene av endret klima, nye kriser og utfordringer i et sammensatt trusselbilde som vi ikke har opplevd i moderne tid. Skal vi skape en trygg region må kommuner, stat og fylkeskommune samarbeide og samhandle koordinert for å være forberedt på nye kriser. Vi må tenke sikkerhet og beredskap i all planlegging og på alle tjenesteområder.

Utviklingen følges blant annet ved å se på:

- Antall uønskede hendelser og kostnader knyttet til disse
- ROS-analyse og beredskapsplaner som tilfredsstillende lovkrav
- Antall kommuner med beredskapskoordinator og/eller beredskapsråd
- Produksjonsgrunnlag for mat



Utnytte mulighetene i det grønne skiftet

Økt verdiskaping samtidig som vi reduserer klimagassutslipp gjør at vi må utforske og unytte mulighetene i det grønne skiftet. Buskerud har betydelige muligheter for grønne verdikjeder innen industri og reiseliv. For å redusere utslipp miljøvennlige løsninger innen mobilitet videreutvikles.

Energiomlegging krever tilstrekkelig tilgang til fornybar energi og at vi i større grad tar i bruk sirkulære løsninger, og alternative fornybare energikilder innen oppvarming og industri. Bedre koordinering mellom private og myndigheter for mer samfunnsnyttig energibruk vil være en forutsetning skal vi lykkes.

Utviklingen følges blant annet ved å se på:

- Klimagassutslipp
- Forbruk av fornybare energikilder
- Verdiskaping i grønne næringskjeder
- Andel bedrifter med tilstrekkelig tilgang til fornybar energi
- Andel som går, sykler og bruker kollektiv



Natur- og kulturverdier

Våre natur- og kulturverdier gir grunnlag for bostedsattraktivitet, verdiskaping og tilhørighet. Identitet skapes av å kjenne sin historie, sin natur og de særegne verdiene i eget sted og region. Buskerud har mange verdier det er verdt å ta vare på, utvikle og forvalte klokt for fremtiden.

Vår rike og varierte kulturarv er en viktig ressurs for å skape levende steder og attraktive regioner. Naturen gir oss rent vann, frisk luft, materialer, energi, mat og mulighet for friluftsliv. Samlet er Buskeruds rike natur- og kulturverdier fortrinn for utvikling som må håndteres skånsomt, helhetlig og langsiktig. Skal vi bruke natur- kulturverdier, må det gi stor gevinst for samfunnet. Vi må styrke kunnskapsgrunnlaget, gjøre valg som er fornuftige på lang sikt, og planlegge infrastruktur og bebyggelse på en mer helhetlig og koordinert måte. Her må kommuner, fylke, stat og private aktører spille på lag.

Politisk utviklingsmål:

Buskerud forvalter sine natur- og kulturverdier i et generasjonsperspektiv

Regionale samfunnsoppdrag:



Ta vare på viktige natur- og friluftsverdier

Naturmangfoldet er grunnlaget for liv, og tilgangen til natur- og friluftsområder er en sentral verdi for livskvalitet, helse, tilhørighet og identitet. Områder med urørt natur, dyreliv og stillhet er ressurser i naturen som gjør vår region mer attraktiv. Flomdemping, pollinering og vannfiltrering er blant mange naturgoder vi er avhengig av, og som vi må verne om. Vi skal ta vare på sårbare naturområder, og styrke naturgrunnet for fremtidige generasjoner. Det betyr at vi må ha mer kunnskap om vår natur, og i større grad hensynta naturverdier i utviklingsspørsmål.

Utviklingen følges blant annet ved å se på:

- Opplevd tilgang til natur- og friluftsområder
- Endringer i arealbruk
- Tilstand til inngrepsfrie naturområder og viktige friluftslivsområder
- Antall truede naturtyper og arter, og tilstanden til villreinen
- Økologisk tilstand i vann og vassdrag
- Kunnskap om biologisk mangfold, og kartlegging av naturverdier (arealregnskap)



Kulturarven som ressurs for verdiskaping og attraktivitet

Våre kulturverdier, og vår mangfoldige kulturarv er blant våre fremste fortrinn som region. Vi skal forvalte de verdiene slik at de fremmer stedsidentitet, tilhørighet og attraktivitet. Kulturarven må forvaltes og brukes aktivt. På den måten tar vi vare på historien, og kan bruke kulturarven som en ressurs i stedsutvikling og næringsaktivitet.

Utviklingen følges blant annet ved å se på:

- Antall regionalt viktige kulturmiljøer i by og tettsteder
- Antall regionalt viktige kulturlandskap
- Verdiskaping i kultur- og besøksnæringer
- Opplevd tilgang til kulturtilbud



Ansvarlig bruk av våre rike naturressurser

Etter innbyggerne, er fornybare naturressurser Buskeruds fremste kilde for utvikling og må forvaltes på en ansvarlig og bærekraftig måte. Fornybar energi, dyrka mark, skog og geologiske ressurser er viktige innsatsfaktorer for verdiskaping, og svært viktig for vår egen beredskap. Vi må bruke og forvalte de rike ressursene våre slik at de styrker grunnlag for verdiskaping, både nå og i fremtiden.

Utviklingen følges blant annet ved å se på:

- Antall dekar matjord, og matjord med god kvalitet
- Beitelandskap og andre utmarksressurser
- Bærekraftsertifiserte reisemål
- Næringslivets tilgang til fornybar energi

4. Samarbeid for å nå mål

God samfunnsutvikling skjer gjennom dialog og samhandling mellom offentlig, privat og frivillig sektor. Skal Buskerud bli en region med mer innenforskap, omstillingsevne og verdiskaping, som samtidig forvalter natur- og kulturverdier i et generasjonsperspektiv, må vi jobbe sammen.

Samarbeid om å løse samfunnsutfordringene krever at flere politikkområder, fagdisipliner og sektorer i fellesskap må balansere dagens og fremtidens behov. Det handler om å erkjenne at denne type samarbeid ofte er komplekse, og at det krever god evne til å mobilisere og koordinere ressurser. Arbeidet må forankres på høyt politisk nivå. Samtidig er det vesentlig at løsningene på utfordringene kommer nedenfra, slik at de speiler lokale behov og forhold. Slik kan vi oppnå enighet om prioriteringer og bruk av felles ressurser for en ønsket utvikling.

Regional planstrategi er overbygningen i Buskerud fylkeskommunes plansystem, og setter kurs for videre samfunnsutvikling i Buskerud gjennom regionale planer og forpliktende samarbeid.

Regionale planer er verktøy for å samordne ulike sektorer og interesser, og gir forutsigbare rammer for utvikling innen viktige samfunnsområder. Planprosesser gir mulighet til å løse vanskelige

utfordringer på en strukturert måte, og kan brukes til å avklare regionale utviklingsspørsmål i fellesskap.

God og reell medvirkning blant relevante aktører skal være et gjennomgående prinsipp. Det sikrer mer treffsikre planer, og bedre forutsetninger for at planene blir fulgt opp effektivt over tid. Den regionale planleggingen i Buskerud skal ses i sammenheng med kommunenes planarbeid slik at både regionale og lokale krefter drar i samme retning.

Regional planlegging i valgperioden

Utfordringene vi står overfor krever helhetstenkning i en tid med begrensede ressurser, og flere av gjeldende regionale planer er utdaterte. Viktigheten av et fornyet planverk understrekes av at samfunnet er i rask endring. Fylkeskommunen sikter derfor mot et slankt og effektivt regionalt planverk, utviklet i tett samarbeid med Buskerud-samfunnet og bygget på et oppdatert kunnskapsgrunnlag som kommunene kjenner seg igjen i.

En helhetlig regional plan – *Buskerudplanen* (arbeidstittel)

Hovedgrepet for valgperioden er å utarbeide en felles regional plan for hele fylket – *Buskerudplanen*. Arbeidet med planen skal sikre at de tre politiske utviklingsmålene med tilhørende regionale samfunnsoppdrag følges opp på en koordinert og tverrfaglig måte. Planprosessen starter umiddelbart etter vedtak av regional planstrategi. Buskerudplanen forventes vedtatt i løpet av 2025, og skal erstatte flere gjeldende regionale planer.

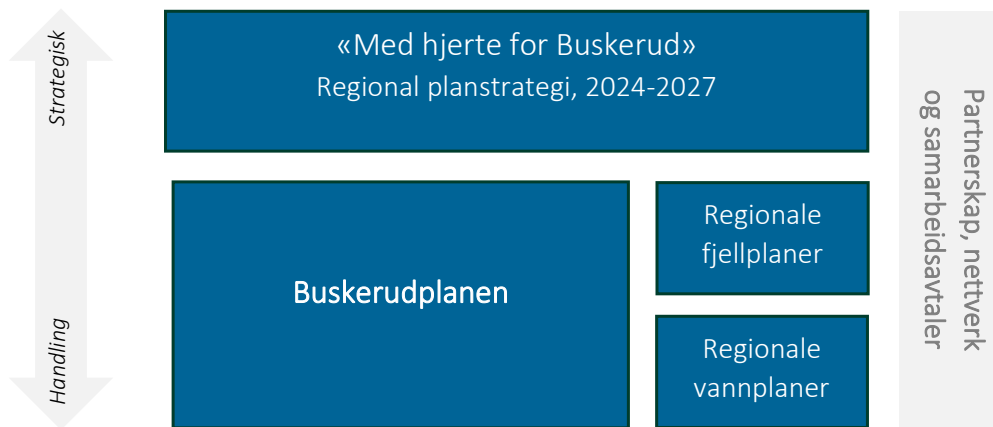
Fylkeskommunen har som ambisjon at regional planstrategi og *Buskerudplanen* slås sammen til et felles plandokument ved neste rullering av planstrategien om fire år. Intensjonen er at Buskerudplanen skal gjelde for 12 år, og prioriterte samfunnsutfordringer, mål og samfunnsoppdrag justeres hvert 4.år ved rullering av regional planstrategi. Det sørger for et effektivt planverk med færre planprosesser, og sikrer samtidig forutsigbare rammer for samfunnsutviklingen.

Andre verktøy for regional utvikling

Flere regionale samfunnsutfordringer trenger en fleksibel tilnærming som gjør oss i Buskerud tilpasningsdyktige til en stadig raskere utvikling. *Partnerskap, samarbeidsavtaler og nettverk* er eksempler på nyttige verktøy for utveksling av kunnskap, erfaringer og løsninger innen temaer som krever stor grad av samhandling for å finne gode og tilpassede løsninger.

Fylkeskommunen legger opp til å benytte faglige og politiske arenaer for samarbeid og dialog til å aktivt jobbe med flere av samfunnsoppdragene samtidig som *Buskerudplanen* utarbeides.

Oversikt over regionalt plansystem i Buskerud i valgperioden:



Buskerudplanen – regional plan for hele Buskerud

Formål og innhold

Buskerudplanen skal være et politisk redskap for å enes om tiltak som hvordan vi i fellesskap skal følge opp mål og samfunnsoppdrag fastsatt i regional planstrategi. Arbeidet med planen skal styrke regional samhandling, og se samfunnets virkemidler i sammenheng. Den regionale planen skal prioritere områder der samordning med andre aktører er en forutsetning for å lykkes i arbeidet med de regionale samfunnsoppdragene.

Buskerudplanen skal arbeide mot å nå de tre politiske utviklingsmålene:

- *Buskerud er et inkluderende samfunn der alle deltar og bidrar aktivt*
- *Buskerud lykkes med omstilling og verdiskaping*
- *Buskerud forvalter sine natur- og kulturverdier i et generasjonsperspektiv*

Utviklingsmålene gir retning, og de regionale samfunnsoppdragene skal konkretiseres ved hjelp av tydelige mål og tiltak. Under oppfølging av planen skal vi kartlegge måloppnåelse og evaluere effekt av ulike tiltak på en metodisk måte.

Som del av planen skal det også samtidig utarbeides og vedtas et handlingsprogram som vil tydeliggjøre ressursbruk og behov for samarbeid innen foreslåtte tiltak. Behov for å rullere handlingsprogrammet skal vurderes årlig.

Fylket er mangfoldig og har kommuner med forskjellige forutsetninger og fortrinn. *Buskerudplanen* med tilhørende handlingsprogram skal legge til rette for tilpassede løsninger som bygger på ulike kommuneregioners særegne styrker og muligheter. Planen skal bli et godt og relevant grunnlag for kommunal planlegging.

Prosess og oppfølging

Buskerudplanen skal bli et resultat av medvirkningsprosesser som styrker det regionale fellesskapet. Planen skal bygge på et sterkt politisk eierskap, både lokalt og regionalt. For god samordning mellom nasjonale føringer og lokale behov, er det viktig at både statlige organer og kommuner deltar i planleggingen.

Kommuner, næringsliv, frivillige, forsknings- og utdanningsinstitusjoner, organisasjoner og grupper som representerer særskilte stemmer i samfunnet inviteres til å bidra underveis i planprosessen. Tidlig og åpen involvering som er tilpasset ulike grupper vil styrke medvirkningsarbeidet.

Som del av å utarbeide Buskerudplanen skal det underveis vedtas et planprogram som skal fastsette fremdriftsplan, opplegg for medvirkning og tidshorizonten til planen. Det innebærer også en vurdering av hvordan temaer i gjeldende regionale planer som skal erstattes av Buskerudplanen skal følges opp.

Fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler innebærer et ansvar for en ønsket utvikling i regionen. Fylkeskommunen ønsker å sette seg i førersetet for positiv regional utvikling, og ønsker å være en positiv bidragsyter til at kommuner og andre i Buskerudsamfunnet skal nyte godt av å delta i samarbeidet. Vi er sammen om utviklingen av vårt fylke.

Buskerudplanen skal legges til grunn for regionale organers virksomhet, og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen. Den skal være grunnlag for interessepolitisk samarbeid i Buskerud innenfor regionalt viktige tema.

Planer som skal utarbeides i valgperioden

Tabellen viser hvilke regionale planer som skal settes i gang eller videreføres i inneværende valgperiode. Øvrige regionale planer oppheves ved vedtak av regional planstrategi.

Regional plan	Status i valgperioden	Merknad
Buskerudplanen (foreløpig arbeidstittel)	Ny	En helhetlig og tverrfaglig regional plan for hele Buskerud, vedtas i løpet av 2025
Regional plan for Hardangervidda (2019-2035)	Videreføres	
Regional plan for Norefjell-Reinsjøfjell (2020-2035)	Videreføres	
Regional plan for Nordfjella med Raudafjell (2014-2025)	Videreføres	Etter anbefaling fra Nordfjella-rådet utvides planperioden til 2029 i påvente av reetablering av villrein
Regional vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken (2022-2027)	Videreføres	Rulleres i valgperioden til Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vest-Viken
Regional vannforvaltningsplan for Vestfold og Telemark (2022-2027)	Videreføres	Rulleres i valgperioden til Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vest-Viken
Regional vannforvaltningsplan Vestland Vassregion (2022-2027)	Videreføres	Rulleres i valgperioden.

Areal- og transportplan for Buskerudbyen	Videreføres	Partene i Buskerudbyen må enes om planbehovet på egnet tidspunkt
Regional plan for areal og transport i Buskerud	Videreføres inntil videre	Planinnholdet vurderes som del av prosessen med ny regional plan for hele Buskerud.
Regional plan for avkjørsler og byggegrenser langs riksvegnettet (og fylkesvegnettet)	Videreføres midlertidig	Gjelder inntil nytt handlingsprogram for samferdsel er vedtatt.
Kollektivtransportplan for Buskerud fylke	Videreføres midlertidig	Gjelder inntil nytt handlingsprogram for samferdsel er vedtatt.